

D RUŠTVENIK

DOMOLJUBOVA PRILOGA
POSVEČENA IZOBRAZBI
: IN NAŠIM DRUŠTVOM :

Štev. 6.

V Ljubljani, dne 16. junija 1910.

Leto II.

Domača hiša in izobraževalna društva.

Naloga krščanske družine je vzgojiti otroka za oni namen, za kar ga je ustvaril Bog, da po časnem zemeljskem življenju doseže srečno večnost. Ker pa ima človek poleg duše tudi telo, mora se pri vzgoji tudi na to stran ozirati, torej morajo stariši skrbeti ne le za verskonravno vzgojo, temveč tudi za strokovno izobrazbo in primeren poklic ali stan svojih otrok.

Kakšen namen pa imajo naša društva? Podpirati domačo vzgojo in jo spopolniti. Namen društva je, podati članom prave izobrazbe na verskem temelju, skrbeti za spopolnjenje strokovnega znanja in pa za pošteno zabavo svojim članom.

Društvo hoče imeti v svoji sredi zbrano večino mladeničev, zato je jasno, da društvo le podpira vzgojo, nadaljuje delo domače hiše. Iz tega pa izvira za stariše dolžnost, da vpišejo svoje sinove v izobraževalna društva in gledajo na to, da se jih sinovi tudi drže.

Dandanes pride mladina veliko z zunanjim svetom v dotiko, saj dobra prometna sredstva olajšujejo in pospešujejo medsebojno občevanje posameznih krajev. Zato so pa skoro povsod potrebna izobraževalna društva, v katerih se mladina opozarja na razne nevarnosti, ki ji prete med svetom.

Društva so važna posebno za mlade fante in naj si bo to v obrtnih krajih, v mestih ali pa na deželi. Saj mlad človek želi družbe. Vemo iz skušnje, kako si jo iščejo fantje, kako se zbirajo, da skupaj ponočujejo, skupaj posedajo po krčmah in tako pridejo s slabimi elementi skupaj, vidijo in slišijo marsikaj, kar nikakor ne utrjuje naukov, ki so jih dobili v domači hiši. To se dogaja skoro povsod, zato so izobra-

ževalna društva povsod potrebna, da vsaj nekoliko omeje zlo, ki preti mladeničem od slabe tovaršije, in jih utrjuje v dobrem, ki je je sejala v mladostna srca domača družina.

Starišem so dobra društva nekaka opora in pomoč pri vzgoji otrok.

1. Namen društev je krepiti versko zavest pri svojih članih in s tem ravno podpirajo stariše pri krščanski vzgoji otrok. V društvu se ima semintje govor tudi o stvareh, ki so v zvezi z vero, o verskih resnicah, ki se dandanes napačajo, govori se o pomenu krščanstva za človeštvo sploh in za posamezne stanovce. S tem se jih utrjuje v verskem prepričanju.

Po društvu pride duhovnik z mladino v tesnejšo dotiko in marsikdaj lahko vpliva na tega ali onega mladeniča v zasebnem pogovoru. Predsodki, ki so jih imeli prej morda proti duhovniku, izginejo in mladina se ga tesno oklene kot svojega voditelja.

2. Velike važnosti so društva, kar se tiče obnašanja in življenja mladeničev. Današnja družba meri na to, da skvari mladino. Koliko je dandanes gostilen, ki vabijo mladeniče z mamljivo godbo, plesi in opojno pijačo. Kake pogovore zoper vero in nramnost čuje mladenič po gostilnah in delavnicah. Kako se ponekod, rekel bi, sistematično zavaja mladina v nezmernost, nenramnost, zapravljalnost in nepoštenost! Krivi tega so ponekod stariši sami, ker ne odvrtaajo pravočasno svojih otrok od slabe tovaršije, ker jim dovoljujejo, da zahajajo v krčme in na plesišča. Ko je zlo tukaj, ko je otrok spriden in ne posluša očetovega ali materinega svarila več, tedaj pač tožijo stariši, a je, žal, že prepozno. Zla se ne more več popolnoma iztrebiti. In ravno v teh stvareh društvo starišem veliko pomaga. Društvo navaja svoje člane k varčnosti, k zmernosti in poštemu vedenju in obnašanju. V raznih predavanjih se jim na vzgledih iz cer-

kvene in svetovne zgodovine kaže lepota čednostnega in krepostnega življenja, kaže dolžnost pokorščine do starišev, ljubezni do bližnjega, pravice in resnicoljubnosti itd. Odvrta jih od slabe tovaršije in posedanja po krčmah, ko se jim podaja v društvu poštene zabave in razvedrila. Vsak mladenič se lahko sam prepriča v društvu, da je človek lahko vesel in dobre volje brez umazanih in nespodobnih šal, vesel brez alkohola in plesa. Mladini se utrjuje v društvu značaj, ki je toliko potreben človeku v poznejšem življenju.

3. Društvo skrbi tudi za primeren pouk svojim članom. V večjih krajih in v mestih prirejajo društva razne poučne tečaje; več ali manj pa se poučuje v društvih petje, godba, knjigovodstvo itd. Skrbnim starišem je ležeče na tem, da se njihov sin česa nauči, torej naj ga pošiljajo v društvo.

Da se domača družina pridobi za društvo, je dobro, da se semtertje napravi kaka prireditev: predstava, petje, godba ali predavanje, kamor se povabi družine društvenih članov. Tedaj vidijo, kaj se dela v društvu, kaj koristnega se uče, kaj premore in znata ali oni član njihove rodbine. Zavzamejo se za društvo in radi pošiljajo vanj svoje sinove.

Tako se domača hiša in društvo spopolnujeta, težeč za istim ciljem, imeti dobro, pošteno, zavedno krščansko mladino. Zato pa naj bi stariši delovali na to, da pristopijo njihovi sinovi v izobraževalna društva, in gledali naj bi tudi na to, da so sami člani teh društev, katere naj bi podpirali tudi gmočno po svojih močeh, da morejo vršiti v polnem obsegu svojo vzvišeno nalogo.

Gradivo za govore

MODERNO POJMOVANJE DELA.

(Konec.)

Nekateri izmed njih pravijo, da ne verujejo v nikako prihodnje življenje in mislijo, da poginejo kot psi in da je potem konec vsega.

Tako daleč je dovedla trpeče delavstvo brezvestnost in nenasitnost kapitalistov, sebičnost, napačno pojmovanje dela in njegovega pomena za posameznika in človeško družbo. Človeku se zdi, da čuje povesti o starem poganskem suženjstvu, ki se je rodilo iznova. V imenu svobode se je godilo vse to, v imenu svobode se je bil boj, v katerem je padlo na tisoče žrtev. Milijone ljudi je vrgel liberalizem med proletarce in vsi ti žive le od rok v usta z družino. Morda jih že jutri zadene nesreča, odpovedo jim moči in brez zaslužka bodo. In v duši imajo hrepenenje po sreči. Zato ni čuda, da se jim je zbudilo v tisti žalostni dobi, da se jim vzbujajo današnjih dneh vprašanje: »Zakaj je tako na svetu? Zakaj so le nekateri bogati, a drugi žive le od drobtin?« Zdi se jim, da se mora vse predukačiti, ves družabni red se mora izpremeniti, sicer ni več obstanka. Družba naj vzame v roke vso produkcijo, vse proizvaja. Odpravi naj se zasebna lastnina zemljišč, delavnic, tovarn, orodja, strojev, blaga, surovin itd. Vsa družba naj postane lastnica in podjetnica, posamezni ljudje naj pa bodo delavci v službi družbe. Tako bi bilo vse, kar bi se pridelalo, družabno, socialno, a družba bi potem dala vsem, kar jim gre ali kar potrebujejo. Tako bi bili vsi enaki. Nihče ne bi sedel na kupu zlata in se mastil in redil od žuljev drugih; nihče bi tudi ne živel v siromaštvu, kdor bi delal. Tako pridiga socialna demokracija delavskim masam, trpečemu delavstvu. Oznanjevala mu je in mu oznanjuje evangelij svobode, bratstva in enakosti kot nekdanj liberalizem, pridiga boj kapitalizmu, kar je potrebno in prav. A pogosto se izpozabi in pridiga tudi brezverstvo. Vera v Boga, posmrtno življenje, v nebo in pekel ni potrebna. Nebesa naj imajo vrabci! Delavstvo naj si ustvari nebesa, raj na zemlji! A kako, če nima bogastva, denarja? Edino na ta način, da zavladajo druž. red, kakor ga uče socialnodemokratični apostoli. Ker so delavske mase zavrgle vero v Boga in posmrtnost, so zavrgle tudi krščansko pojmovanje dela. Delo je le kruhoborstvo, breme za delavca, ki se peha le zato, da ne umre radi lakote, ker ga nadzirajo in pazijo na njegovo početje pazniki. Delo torej ni svobodno dejanje, delavec dela le primorano kot suženj v starih časih, ker se je bal, da zazvižga bič nad njegovim hrbtom, če bo pasel lenobo. Kjer se pa dela le zaradi plače, le za

par ubogih novcev, ni doma zadovoljstvo. Tam vlada mržnja, sovraštvo, boj, štrajki, upori, mestni pretepi, umori, da, tam vlada anarhizem. Sebičnost in slabi vzgledi brezverskih kapitalistov in podjetnikov so zapeljali tudi delavstvo, da je odpadlo od krščanstva in napovedalo boj Cerkvi in državi. Neovrgljiva resnica je, da je liberalizem rodil socializem, kakor ga uči socialna demokracija.

Nasproti liberalizmu in socialni demokraciji se je osnoval mogočen tabor krščanskih socialcev, ki hočejo reformatoričnim potom zboljšati družabno stanje, ki se bojujejo proti kapitalizmu in v tem oziru soglašajo s socialno demokracijo, ne soglašajo pa glede sredstev in načina, kako se je treba boriti proti njemu. Krščanski socializem hoče dovesti delo in delavca do tiste časti, ki mu gre v človeški družbi po božji postavi. Delavskim stanovom je storil liberalizem grozanskih krivic. Te je treba odpraviti. Imetje je preveč neenako razdeljeno, omejiti je treba kopičenje bogastva. Socialne razmere so gnile, treba jih je izpremeniti. Vse socialno delo se snuje na podlagi pravičnosti in ljubezni, krščanski socializem povzdičuje visoko na svoj prapor pravni moment, krščanski pomen dela, krščansko pojmovanje plačila in delavnega časa. In moderna država, dasi brezverska, je uvidela, da mora skrbeti za nižje sloje, če ne iz drugega vzroka, že zaradi lastne koristi. Zato je izdala zelo pametne in koristne zakone v varstvo delavstva, posebno v varstvo žena in otrok, potem razne zakone za zavarovanje, kakor zakon za bolniško, starostno, invalidno zavarovanje, za zavarovanje proti nezgodam. V tem oziru je posebno napredna nemška država, kjer so vse postavbe v prid delavstvu nasvetovali ravno katoliški poslanci iz mogočne organizacije »centruma«.

Zakoni za delavsko varstvo se pečajo posebno s sledečimi predmeti: 1.) Gotove osebe se ne smejo pečati z nekaterimi opravili, kakor ženske, otroci, mladoletni. Starostna meja med otroci in mladoletnimi ni stalna, ampak v raznih deželah različna. Pri nas v Avstriji ne smejo otroci pred 12. letom v tovarne in delavnice. Mladoletni med 12. in 14. letom smejo le tedaj opravljati taka dela, ako niso škodljiva njih zdravju in ako ne zamude s tem šolske dolžnosti. Delati smejo na dan le 8 ur. Matere, ki porode, smejo šele po 4 tednih zopet na delo v tovarne. 2.) Delavni čas je omejen na 11, 10, včasih in ponekod 9 ur. Določen je dnevni delavni čas, nočno delo, nedeljski in prazniški počitek. 3.) V zakonih je še več drugih določb glede zdravja, pravosti, delavskega reda, izplačevanja. Torej se država sama zanima za delavsko vprašanje, ker se mora moderna država zanimati zanj, saj je eno izmed najvažnejših socialnih vprašanj.

A delavci so se davno pre spomnili, da je treba samopomoči, če se hočejo braniti proti kapitalu. Zato so si zasno-

vali velikansko množino organizacij: strokovnih društev, konsumnih društev, hranilnic, posojilnic itd. Treba je bilo krepkega upora kapitalu, ker je tako ogromno narasel. Sicer pa se da tudi kapital zmagati, samo treba ga je napasti na pravem mestu. Pred leti je nemška vlada dala napraviti natančno statistično poročilo o tvornicah in rokodelstvu. In kaj ji je pokazala ta statistika? Marsikdo se je začudil: pokazalo se je, da velika večina ročnih del izhaja od malih rokodelcev, manjšina pa iz tvornic! Zakaj? Zato ker tvornice delajo le površno, nezanesljivo, rokodelci pa trpežno in močno. Ta vesela novica je nemške rokodelce tako vzradostila, da so precej ustanovili »Zvezo konservativnih nemških mojstrov«, v katero se je vpisalo v kratkem času 30.000 mojstrov. Taka moč že nekaj izda tudi nasproti milijonarjem! Nezdravih socialnih razmer se ne da izpremeniti danes ali jutri, moč kapitala se ne stre čez noč, zato je treba stoletja. K temu bo pa pripomoglo pravo pojmovanje dela in trpečega delavca, krščanska ljubezen in bratoljubje, ne komunizem socialne demokracije bo ubil kapital, narasel vsled napačnega pojmovanja človekovega namena na zemlji, ampak komunizem do ljubezni in delo po načelih ljubezni in pravičnosti, vztrajno delo vseh dobro mislečih, ki bodo marljivi kot mravlje ali čebele, ki nosijo neprestano med in zidajo veličastne celice v lepo skladbo.

Društveni voditelj

DRUŠTVENI DELAVCI.

Delo v naših društvih je dandanes prav mnogovrstno in zelo težavno, posebno če ima društvo mnogo članov, če je društveno delovanje res živahno in se gleda na mnoge prireditve. To delo pač težko zmaguje en sam človek, četudi je res zavzet za društveno delo in v najlepših letih svojega življenja. Da si pa olajša predsednik, oziroma voditelj društva svoje delo v društvu, treba je, da dobi pomočnikov in sodelavcev.

In kako si oskrbi društveni voditelj sotrudnikov, sodelavcev?

Načelo nam mora biti pri društvenem delu, da morejo in morajo največ tega dela prevzeti in izvršiti pod vodstvom predsednikovim člani sami. To velja ne le za odrasle člane, marveč tudi za mladeniške odseke. In da se da to dejansko izvesti, vidimo izpeljano že par stoletij v Marijinih družbah ali kongregacijah, to najdemo tudi v raznih zabavnih in športnih društvih, ki imajo izvedeno načelo samouprave.

Društveni člani volijo za izvrševanje društvenih poslov društven odbor, a sami so še vedno dolžni delovati za

društvo in krepko podpirati odbor v njegovem poslovanju.

Članom je treba pogosto zabičavati, da oni tvorijo društvo, da morajo vsi sodelovati, vsi pomagati k društvenemu razvoju. Da torej ne smejo nikdar misliti, da se jim ni treba brigati za društvo, češ, zato je odbor izbran. Če se članom pogosto tega ne povdarja, potem izginja zanimanje za društvo in člani postanejo mlačni, brezbržni, delo v društvu zastaja, društvo jame hirati in pešati.

Društveno delo mora biti razdeljeno na odbor in člane.

Odbor je duša celega društva. Od odbora zavisi društveno življenje. Zato pa je pri vsakem društvu gledati, da se izbere dober odbor.

Kdo je sposoben za odbor? Splošno so za odborniška mesta sposobni pošteni, nekoliko nadarjeni in pa delavni društveni člani. Vsekakor je gledati na to, da se izbere v odbor poleg starejših članov tudi mlajši, ki imajo veselje do dela in tudi nekaj duševnih zmožnosti in samostojnega mišljenja. To velja tudi za razne društvene odseke.

Odbor se voli vsako leto. In ta volitev je, rekel bi, tudi vzgojnega pomena, posebno za fante. Mladeniči se uče sami discipline, uče se prostovoljno podrežati društvenemu organizmu. Z volitvijo se v njih vzbuja in goji zanimanje za društvo in čut odgovornosti za napredek oziroma za propadanje društva.

Izvoljeni odborniki si potem razdelijo delo. Največ dela in skrbi ostane seveda društvenemu predsedniku, ki mora pripravljati stvarino za društvene seje, voditi društvene sestanke in gledati da se izvršujejo odborovi sklepi in sklepi občnih zborov in da je delovanje odsekov vedno v soglasju z društvenimi pravili.

Kar zadeva pismena dela, naj jih izroči tajniku, ki naj bi bil večš pravilne pisave. Tajnik vodi sejni zapisnik, knjigo članov, oskrbuje vabila, naznanila in tudi društvena poročila za razne liste.

Zaupnejše mesto je blagajniško mesto. Blagajnik nabira članarino, ki se pobira letno ali mesečno in sicer pobira članarino blagajnik sam ali pa naj si izbere posebne zaupnike, ki pobere članarino pri društvenikih. Blagajnik lahko vodi tudi društveno »Čebelico«.

Knjižničar, oskrbuje knjižnico. Če ima sam veselje do knjig, bo gledal, da so knjige trdno vezane, da so zapisniki knjig čedni in lepo vođeni, da se knjige redno vračajo, da se iztirja globa za pokvarjene knjige. Delati ima na to, da se knjižnica res rabi, da člani pridno in radi bero. Koncem leta ima pregledati stanje knjig, napraviti statistiko, koliko knjig je odpadlo, za koliko knjig se je pomnožila knjižnica, koliko knjig se je prebiralilo itd.

Tudi ostalim naj se odkaze vsakemu njegov delokrog, da bodo torej vsi

zaposleni, bodisi pri agitaciji za društvo, bodisi pri raznih odsekih.

Odbor ima torej opravljati, izvrševati posle, ki zadevajo celo društvo.

A večja društva imajo različne odseke, v katere so porazdeljeni člani, torej odseki nimajo vseh, marveč le en del članov.

Ko se osnuje odsek, treba zanj sestaviti poseben pravilni red. Ta pravilnik mora društven odbor potrditi in mora biti v njem razvidna vsa odsekova organizacija. Odsek si voli svoj odbor, v katerem pa mora biti zastopan društven odbor po enem svojih članov. Vsak odsek pa imej v društvenem odboru svojega odposlanca. Navadno svojega predsednika ali načelnika.

Zastopniki odsekov v društvenem odboru naj tvorijo širši odbor. Ti zastopniki imajo pri odborovih sejah poročati o delovanju odsekov, o njihovem razvoju in pa o vseh prireditvah, ki jih namerava odsek napraviti.

Taka organizacija odsekova je silno važna. Odsek ima nekako prostost, samostojnost. Nastopa na zunaj kot nekaka samosvoja celota, a vendar je odvisen od društva in ga preveva duh skupnega društva in skupnega odbora. S tem da je odsek tesno naslonjen na društvo in v vednem stiku z odborom, pa se odstranja nevarnost, da gre odsek svojo pot, ne meneč se za društvo kot tako. Le če se dosledno to izvede, potem bodo odseki blagodejno delovali in odpadle bodo separatistične težnje odsekov, ki so se žal, pokazale tudi v nekaterih naših društvih in odpadle bodo pritožbe zoper preveliko samostojnost odsekov. Odseki se bodo smatrali kot del celote, bodo radi delali v skupno korist celega društva, ne pa delali le tedaj, kadar je prireditve tega ali onega odseka. Kajti če se to slednje dogaja, potem se lahko pripeti, da društvo kot tako ne pokaže celo leto nobenega življenja, ne napravi nobene prireditve. Delajo le odseki, ki imajo včasih jako delavne člane. Pri tem seveda trpi društvo kot tako in ni čuda, da se ne razvija in ne raste, ker se ravno najagilnejši člani zapro med ozke stene svojega odseka, a delo in skrb za celo društvo prepuščajo starejšim odbornikom, ki nimajo več onega navdušenja in ognja, da bi mogli agitatorično delovati za društvo in prirejati celo razne predstave in igre.

Odsekom treba nekaj samostojnosti treba jim prostega razvoja, a vse odsekove člane naj prešinja duh celotnega društva, odsekov odbor naj bo vedno v najtesnejši zvezi z društvenim odborom, ki naj je o vsem odsekovem delovanju dobro poučen. Le na ta način je zagotovljen uspešen razvoj celega društva in delo odborovo precej olajšano.

V širši odbor spadajo tudi glavni zaupniki. V vsaki vasi naj bi društvo imelo, če ni društvenega odbornika tam, vsaj zaupnika.

Naloga zaupnika je: pobirati članarino, ki jo izroči blagajniku, razdeliti

vabila k društvenim prireditvam, razdeljevati društveno glasilo in agitirati za društvo posebno med mladino. Pri odborovih sejah poročajo o svojem delovanju. Za društven razvoj je priporočati, da se vzemo v širši odbor taki zaupniki, katere treba seveda dobro izvežbati, da so kos svoji nalogi.

Da pa je društven odbor zmožen svojega dela, treba ga je dobro izvežbati, treba vzbuditi mu čut odgovornosti.

To se najlažje doseže s tem, da se delo v društvu res razdeli med odbornike in se jih semintje nadzoruje, kako izvršujejo svojo nalogo.

Treba tudi v zasebnem občevanju s odborniki vzbujati v njih smisel za društvo, da se vse društvenega napredka in jih žalosti, ko vidijo, da društvo hira in peša.

Nove člane odborove treba posebej poučiti o njihovem delokrogu.

Vsaka seja je nekaka šola za odbornike, to pa seveda le tedaj, če se napravi lep vsopred seje in se po prečitjanju zapisnika kontrolira, če so se sklepi, storjeni v zadnji seji, tudi že izvršili. Tvarino za sejo treba pripraviti, potem odpadejo nepotrebni razgovori in morebitni prepiri.

Da se odborniki navzamejo pravega duha, kaže, da se pred sejo prebere kratek odstavek iz kake poučne knjige, kak članek iz časopisov ali kako zanimivo društveno poročilo.

Kjer je več društev, je dobro, da se napravi kdaj skupna seja vseh odborov. Tedaj se posvetuje o skupnih prireditvah in govori o dolžnostih posameznih odbornikov itd.

Za izobrazbo društvenih odborov so važni tudi poučni tečaji, kjer se govori o nalogah posameznih odbornikov in se jih tudi praktično poučuje, kako imajo izvrševati svoje dolžnosti.

A ne le odborniki so dolžni delovati za društvo, tudi člani sami naj pri društvu sodelujejo. Člani pomagajo lahko pri agitaciji za društvo, v odsekih in pri posebnih prireditvah. Da se društvenike pridobi za društveno delo, je treba na občnih zbiorih in pri volitvi odbora vedno poudarjati, da je dela v društvu veliko, da odbor ne zmore sam vsega, da so torej dolžni vsi sodelovati, da vsi člani tvorijo društvo.

Odborniki naj se zavedajo svojih dolžnosti do članov, vedo naj, kaj smejo v zasebnem občevanju povedati iz sej posameznim članom, o čem pa treba molčati.

Dalje naj zanima odbor društvenike za društveno delo s tem, da se večkrat z njimi posvetuje in to pri shodih in predavanjih, kjer naj bo vedno točka »društvene zadeve« na dnevnem redu.

Na ta način se delo v društvu porazdeli in se precej olajša napor društvenemu predsedniku. S tem pa se vzgaja ljudi, posebno pa mladeniče, da postanejo resni in zvesti sodelavci za našo stvar.

NABOR NOVIH ČLANOV.

Želja vsakega vnetega društvenega predsednika je, da društvo na zunaj raste, da pridobiva vedno več članov. Kjer celoten odbor stori svojo dolžnost, tam tudi društvo na zunaj raste, se množi tudi število članov. A ne samo odbor je dolžan skrbeti, da se društvo razvija in napreduje, na to delati so dolžni vsi člani. V društvu kot takem mora biti, mora vladati agitacijski duh.

Ako je v društvu le malo članov, ako se odtegnejo društvu posebno mladenci, treba se vprašati, kaj je vzrok, da ima društvo tako malo privlačne sile, morda jim ne podaja zadostnega razvedrila in opravila, ki bi jih tesno navezalo na društvo. Če je društvo delavno in podaja članom pouka in pa poštene zabave, potem je dolžnost članov, da delajo na to, da pridobijo društvo novih članov, tudi one, ki se doslej za društvo niso brigali. Kakor skušnja uči, imajo, žal, naši ljudje premalo agitacijskega duha, težko jim je, da bi nagovarjali druge in jih pridobivali za društvo. Vzrok temu je neka boječnost, nek strah, da mu bližnji odreče njegovo željo, da mu celo zabrusi kako neotesano, žaljivo besedo v obraz. A kdor ne zna prenesti male žalitve, ni za javno delo in ne pozna vsakdanjega življenja, v katerem mora biti človek pač na vse pripravljen. Daljni vzrok, da se za naša društva ne agitira, je nekaka lenoba ali brezbržnost članov. Dosti jim je, da so sami v društvu, a da bi skrbeli pridobiti tudi svoje prijatelje ali domače, to jim ne pride na misel. Drže se načela: Skrbí vsak sam zase.

Zadnji »Društvenik« je že prinesel nekatera navodila, kako pridobivati društvo novih članov, temu pa hočem dodati še nekaj stvari.

Mnogo je sredstev, s katerimi pridobivamo društvom novih članov. Če bi vsa ta sredstva porabili, potem bi nekatera društva ne štela tako pičlega števila članov, kakor jih imajo sedaj. A sredstev in potov, kako pridobivati novih društvenikov se da dobiti še mnogo, kajti tudi ljubezen do društvenega delovanja je iznajdljiva.

Navesti hočem le nekatera društva. Gre se pred vsem, da se pridobi mladina.

1. Stare društvenike je treba prav pogosto pozivati, da povsod, kjerkoli pridejo z mladenci skupaj, jih opozore na društvo, njegove prireditve in jih povabijo k društvenim predavanjem in predstavam. Vsi društveniki se morajo torej zavedati, da so dolžni delovati v prosep društva, posebno pa mu pridobivati mladino.

2. Kdor hoče druge pridobiti za društvo, mora predvsem začeti pri svojih domačih sorodnikih in znancih. Te mora najprej vzeti na piko in jih obdelavati tako dolgo, da se udajo njegovemu moledovanju.

3. Če si pridobil enkrat svoje znanke in prijatelje, poskusi še pri drugih in osebná agitacija več iz-

da, kakor če jih vabiš pismeno. Morda boš naletel na zaničevanje in zasmehovanje tuintam, a tega se ne straši, pridobiš boš vendar kakega novega člana in pri vsem se gre le za nabor novih članov.

4. Kadar priredi društvo kako predavanje, naj se povabijo tudi nečlani.

5. Če društvo priredi predstavo ali napravi kako drugo zabavo, naj se določi vedno nekaj vstopnic, da se razdele med šoli odrasle mladence, da se jih tako seznaní z društvom in morda tudi pridobi za društvo. To je mnogokrat najboljšo sredstvo. Društva naj gledajo, da privežejo svoje člane kolikor mogoče nase in zato kaže, da prirede predstave ali zabave proste vstopnine za društvenike in njihove družine. Malehkostno je to sicer, a vleče.

6. Kratka poročila, ki jih prinese časniki o društvenem delovanju tudi niso brezuspešna; zganejo tega ali onega, da se jame brigati za društvo.

7. Primerno sredstvo za nabor novih članov bi bila tudi primerna vabila, ki bi kratko obsegala namen naših društev, vabila k pristopu in ki bi se razdelila med posamezne družine.

8. Društva naj bi si morda omislila posebne deščice, ki bi se pribile v vsaki vasi na kraju, kjer hodi mimo največ vaščanov. Deščica bi imela napis: Naznanila izobraževalnega društva. Na to deščico bi se potem prilepljala ali nabijala naznanila o društvenih prireditvah. Take deščice (table) imajo drugod požarne brambe, kmečke zveze, kmetijske podružnice itd., zakaj naj bi tega tudi pri nas ne imeli? Saj na ta način se najlažje opozori na društvene prireditve. Spočetka bi morda to bilo neprilichno, ker bi nasprotniki trgali razglase, kakor trgajo sedaj plakate, če so nabiti, a sčasoma se privadijo tudi ti novotariji.

9. Šoli odraslo mladino se najlažje pridobi, če jim katehet pred izstopom iz šole govori o pomenu in potrebi nadaljnjega izobraževanja, katero jim nudi domače društvo, ki pa obenem skrbi tudi za pošteno zabavo. Za nedeljo po izstopi jih povabi morda v društvo, kjer jim razloži natančneje pomen društva, posebno za fante.

Tudi stariše je pogosto opozarjati na društvo. Primerni bi bili posebni sestanki za stariše, kjer se jih opozarja na važnost, ki jo ima dandanes društveno življenje sploh, posebno pa za mladino. Ob ti priliki bi se jih povabilo da pripeljejo svoje otroke v društvo, ki jim bo kolikor toliko pomagalo pri vzgoji otrok.

V obrtnih krajih je treba pridobiti mojstre in jih opozoriti na društvo, da pošiljajo svoj vajence v društvo in jih tako obvarujejo slabe tovaršije.

Tako je torej mnogo potov, po katerih moremo nabirati članov, pridobivati posebno mladino za svoja društva. Porabimo ta ali oni pot, to ali ono sredstvo, samo da pridobimo tega ali onega mladega človeka za društvo.

Ljubezen do mladine nas naganja k društvenemu delu in ljubezen je iznajdljiva, torej bomo že našli pravo pot, da pridobimo čim več mladine za naša društva.

—r.

ŠE ENA O DEKANIJSKIH ODBORIH

Potreba tesnejše društvene organizacije se splošno priznava. Večkrat se je ta želja izražala ob važnih sestankih, kjer se je povdarjalo tudi, da je nujna potreba, če hočemo imeti krepko in delavno organizacijo, da se v okviru osrednje Zveze izvede nekaka decentralizacija potom dekanjskih odborov. A le malo se je teh doslej ustanovilo. In vendar so dekanjski odbori za našo izobraževalno organizacijo nujno potrebni. Zakaj?

1. Treba še mnogokje izobraževalnih društev. Osrednja Zveza pač težko vodi vse organizatorično delo, posebno, ker so nekateri kraji od središča dežele precej oddaljeni in so obenem tudi krajevne razmere osrednjemu odboru manj znane. A v posamezni dekaniji je to drugače. Kraji, posamezne župnije niso toliko oddaljeni, da ne bi se poznale krajevne razmere in pa potrebe. In če obstoji v dekaniji odbor, ki bi imel naloge skrbeti za izobraževalno in organizatorično delo med mladino, potem bi se marsikje ustanovilo izobraževalno društvo in bi ne imeli še župnij z več tiseč dušami brez društev. Res moramo vpoštevati, da je mnogo dela na vse strani, posebno za duhovnike, res je, da so nekatere župnije precej raztresene, da bi bilo težko spraviti ljudi skupaj v društvo, nasprotno pa je tudi res, da je dandanes nujno potrebno, da se skrbi za ljudsko izobrazbo potom predavanj, knjig in časopisov, kar oskrbuje društvo. In če se od naše strani ne bo skrbelo za to, bodo to storili drugi in naše tožbe o pokvarjenih in zapeljanih ljudeh bodo ostale glas vpijočega v puščavi. Že statistika društev minulega leta, ki izkazuje na Kranjskem 154 društev, govori jasno, da se je marsikje storilo premo glede društev.

2. Nekatera društva so precej zaspana. Dekanjski odbori naj bi prinesli tudi v ta društva novega življenja, skrbeč po revizijah društev za to, da društvo res deluje, da ima redne seje, da ima v redu knjižnico in blagajno in da prireja predavanja, predstave itd. In ker morda društvo za vse te naprave nima na razpolago svojih domačih močij, zato je dolžnost dekanjskega odbora, da zbliža posamezna društva, da si pomagajo med seboj, bodisi s predavanji, bodisi s predstavami itd.

Na sestankih, ki se naj prirejajo vsako leto vsaj enkrat za vsa društva v dekaniji, naj bi se člani posameznih društev ne le spoznavali med seboj, temveč naj bi se učili drug od drugega navduševati in vzpodbujati k nadaljnjemu vztrajnemu delu.

3. Za uspešen razvoj društev treba vztrajnega enotnega dela.

In to enotnost spravi v društva prav lahko dekanjski odbor. Ta ima svoje redne seje, oziroma redna posvetovanja. Ta posvetovanja so potrebna. Pri društvenem delu velja izkušnja veliko več, kakor teoretično učenje. Kaj društvu koristi, kaj se dá pri članih doseči, kako se člane trdno naveže na društvo in se jih porabi pri društvenem delu, to nas najbolje uči izkušnja. Če je kdo navezan samo nase, bo marsikaj poskušal, s čimur pa ne bo dosegel svojega cilja, bo napravil marsikako napako, katero jih je storilo že veliko pred njim. Kjer pa imajo dekanjske odbore in imajo ti redno svoje seje, si išče pri odboru sveta in si prihrani marsikako nepotrebno delo.

Porajajo se pogosto nove ideje, pokažejo se nova pota posebno v mladinski organizaciji. Tu treba posvetovanja, treba poznati tuje izkušnje, dobiti tuje pomoči. Prav pogosto potrebuje društveni voditelj tudi — navdušenja, ker mu izginja in pojenjuje veselje do dela, ko vidi, da ni nobenih uspehov kljub njegovemu prizadevanju, ko vidi pri ljudeh le nezaupanje in ko naleti povsod le na ovire in težave.

Ta posvetovanja se ozirajo pred vsem na praktično delo: na skupne izlete, shode, na skupno nabavo skioptika, obleke za igre, na skupno knjižnico za voditelje, na enotno delovanje po vseh društvihi itd.

4. Organizatorično delo samo že zahteva dekanjske odbore. V osrednji deželni zvezi S. K. S. Z. naj bi bile zastopane vse dekanije po predsednikih dekanjskih odborov. In da se to zastopstvo res konstituirá in da je vsa dežela po svojih odposlancih zastopana v S. K. S. Z., treba je prej, da se povsod, kjer se v dekanijah še niso ustanovili dekanjski odbori, ti osnujejo.

Dne 21. julija t. l. se vrši v Ljubljani letošnja glavna skupščina S. K. S. Z.; do tedaj naj bi se osnovali povsod dekanjski odbori in njih ustanovitev naznanila S. K. S. Z., da se ob priliki glavne skušćine vrši tudi lahko seja širšega odbora S. K. S. Z.

Društveni vestnik

I.

S. K. S. Z.

Nedelja 10. julija bodi po sklepu vseh naših izobraževalnih organizacij združenih v Slovenski kršč.-soc. zvezi, posvećena proslavi sv. Cirila in Metoda in pa ustanovitvi podružnic »Slovenske Straže«.

Da slovensko ljudstvo sijajno pokaže, kako časti sveta slovenska apostola, prižgo naj se po vseh slovenskih župnijah, pa slovenskih gorah, hribih in gričih v predvečer praznika sv. Cirila in Metoda, v ponedeljek 4.

julija zvečer kresovi. Naj ne bo slovenske župnije, v kateri bi ta večer ne gorelo po več kresov. Slovenska mladina — zažgi ognje, da bo žarela vsa domovina v znamenju plamete naše ljubezni do nje, v znamenje neugasnega našega verskega preprićanja.

Vsi odbori izobraževalnih društev, telovadnih odsekov »Orel«, »Marijinih družb« in drugih naših organizacij po vseh slovenskih župnijah naj imajo takoj seje, da določijo v vsaki župniji kar najbolj sijajno proslavo. K delu pripravljanih odborov naj se povabi zastopnike obćin in druge odličnjake.

Prosimo, da se v torek 5. julija, na praznik sv. Cirila in Metoda v vseh slovenskih župnijah na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem daruje sveta maša bolj slovesno, kjer je to mogoće. Ako pa to ni mogoće, pa v nedeljo dne 10. julija.

V nedeljo, 10. julija prosimo vse čć. župne urade, da preskrbe sveto mašo s petjem in pridigo o sv. Cirilu in Metodu, katere slavnosti naj se udeleže vse naše organizacije korporativno z zastavami.

Po pepoldanski službi božji naj se vrše povsod slavnostne prireditve:

Govor (načrt govora dobe društva v par dneh).

Petje: Priporočamo Foersterjevo skladbo v Cantica sacra, (I. del), moški zbor; A. Foerster Cecilija I. in II. del, II. izdaja; Liszt, Aljaževa pesmarica II. zvezek.

Nova himna St. Premrla izide kmalu.

»Slovenska Straža« razpošlje te dni izvirno, lahko skladbo Vinko Vodopivca »Pesem Slovenski Straži«. Kjer katere teh skladb ni mogoće pravočasno naućiti, naj se pojo druge že znane domoljubne pesmi.

Igra: Kjer je le mogoće, naj se uprizori ta dan Silvin Sardenkova igra: »Slovenska apostola«. Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani in velja 1 K 20 v. Igra je prirejena samo za moške vloge. Društva ali posamezni aranžerji, ki igre niso dobili, naj jo takoj naroče.

Kjer bi ne bilo mogoće vprizoriti igre, naj se vrši telovadba ali naj se uvrsti v program kaka druga toćka, posebno kaj takega, kar bi na ta dan dalo dohodek za »Slov. Stražo«. Čisti dobićek priredb bodi tudi namenjen »Slovenski Straži«. Kjer nimate odrov, napravite priproste domaće veselice, katerih čisti dobićek naj bo namenjen »Slovenski Straži« in pri katerih nabirajte za »Slovensko Stražo«.

Brošure o sv. Cirilu in Metodu se pravočasno razpošljejo.

II.

»SLOVENSKA STRAŽA«.

Ustanovitev podružnic »Slovenske Straže«.

Ljudstvu naj se v nagovorih pokaže pomen »Slovenske Straže«. Gradivo zato ima vsak govornik v poroćih.

lih o ustanovnem zborovanju »Slovenske Straže« in v nekaterih drugih člankih »Slovenca«, (»Slovenec« št.: 102., 105., 106., 108., 113., 124.), v »Narodno-obrambnih Vestnikih« in v pravilih »Slovenske Straže«.

Potrdilo pravil podružnicam prekrbi centralna pisarna »Slovenske Straže«, kateri naj se nameravana ustanovitev podružnic v pismu tako-le naznani:

»Slovenska Straža« v Ljubljani.

V župniji ustanovimo pošta nedeljo 10. julija podružnico »Slovenske Straže«. Naj centrala »Slovenske Straže« takoj vloži podružnična pravila pri vladi ter nam jih dološlje še pred 10. julijem. Prilagamo 2 K 20 h v znamkah za koleke.

Podpis ustanovitelja podružnice.

Ta naznanila naj bodo zadnji čas do ponedeljka, dne 20. jun., v centralni pisarni »Slovenske Straže«, še bolje pa je, da se ta naznanila centralni pisarni »Slovenske Straže« nemudoma dološljejo.

V vseh župnijah imejte takoj razgovore za ustanovitev podružnice »Slov. Straže«. Pritegnejo naj se odbori vseh naših društev, tudi gospodarskih organizacij, županstvo, posebno pa delavna moška in ženska mladina. To je sedaj naše najnujnejše narodno delo! Prićnite je takoj, nemudoma! Podružnice »Slovenske Straže« naj se ustanavljajo tudi v krajih, kjer doslej še ni bilo naših društev. Povsod na delo!

Podružnica se lahko ustanovi povsod tam, kjer ji pristopi vsaj 20 članov, skrbi naj se pa, da bi bilo kolikor mogoće najveće ljudstva organiziranega v podružnici, ki bodi merilo zavednosti, dela v dotićnih krajih in župnijah! Ker je udnina za podporne člane samo 50 vin. za osebo, je tu oćrt najširši delokrog. Redni člani plaćujejo 1 K na leto, premoćnejše pa naj se nagovori tudi za kak večji prispevek. Društva, ki pristopijo »Slovenski Straži« plaćajo najmanj 10 K. Tudi vsako naše gospodarsko društvo naj pristopi k »Slovenski Straži«. Do 10. julija naj se v vsaki župniji dobi kak somišljenik in povzroći sklepe obćinskega odbora, da županstvo pristopi k »Slovenski Straži« s primernim zneskom. Sploh naj se v dneh do 10. julija v vsakem kraju že pridobiva za »Slovensko Stražo« kolikor mogoće, da 10. julija dotićni kraj izkaže v svoji podružnici že veliko članov in članic in izkaže že dohodke svoje podružnice. Najboljše je, da v vsakem kraju napravite sami nabiralne pole, v katere vpisujete že pred desetim julijem pristopivše somišljenike in darovalce ter v ta namen sestavite posebne agitaćne odseke.

Poleg organizacije ljudstva v »Slovenski Straži«, bodi prva skrb odbornikov in odbornic, da se v vsakem kraju razširi prodaja predmetov, ki jih je in bo založila »Slovenska Straža«, da razširi med ljudstvo poljudne društvene brošure itd.

Po ustanovitvi naj se takoj v nedeljo, 10. jul., na dopisnici kratko sporoča o priredbah ured. »Slovenca«, v prvih dneh po 10. juliju, pa naj se pošlje imenik članov podružnice in pa prispevke »Slovenski Straži« v Ljubljano.

Priredbe je, kakor ponavadi, javiti pristojnim oblastim.

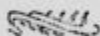
Povsod na delo! 10. julij bodi časten dan za našo organizacijo, najlepše izpričevalo našega izobraževalnega dela.

S. K. S. Z.

Letošnja glavna skupščina S. K. S. Z. se vrši 21. julija t. l. v Ljubljani. Na to skupščino naj bi društva poslala svoje odposlance. Obravnavalo se bo na tej skupščini o društvenih domovih, o učnih pripomočkih v izobraževalnih društvih, o ženski telovadbi, o nadzorovanju društev in mladeniški in dekleški organizaciji.

Znakov za društvene člane in članice ima S. K. S. Z. še več v zalogi.

Vprašalne pole še niso vrnila nekatera društva. Naj to store do 15. t. m., da ne bo nepotrebnih ovir pri sestavi statistike.

DEKANIJSKI ODBORI.

Izobraževalna društva po posameznih dekanijah nujno prosimo, da ustanove svoje dekanijske odbore in ustanovitev naznanijo do 15. julija S. K. S. Z.

Dekanijski odbor v Idriji je imel dne 19. maja svojo mesečno sejo v Idriji. V dekaniji se je ustanovilo izobraževalno društvo v Ledinah, katero bo potrebovalo pomoči od sosednjih društev, da se ljudstvo pridobi za društveno delo. — Sklene se napraviti obrazec za revizije društev. — Dalje se je določilo javnost potom časopisja opozarjati na slavnost odprtja spomenika rajnemu g. dr. Francetu Lampetu, ki se bo vršilo meseca avgusta. Takrat se vrši tudi dekanijski shod izobraževalnih društev. — Prihodnja seja se je določila za 23. t. m. v Hotederšici

DOPISI.

g Iz šentpeterskega Posavja. Po dolgem presledku vam pa danes jaz poročam, da so za harmonij k. s. izobraževalnega društva darovali iz vasi Jarše ti-le: Mihael Dimnik št. 6 2 K, Anton Škrjanec št. 8 3 K, Andrej Bolta št. 8 1 K, Janez Dimnik št. 2 3 K, oče in mati Mešutarjeva 2 K, Janez Uranič št. 14 40 vin. Bog jim povrni in sv. Martin! Harmonij je popolnoma plačan. Darovalci so dali v čast božjo. Harmonij je namreč že pokazal svoje lepe glasove pri sv. maši in pri šmarnicah. Dali so pa tudi v korist mladine. Naša mladina se je že ob harmoniju precej naučila, kar je pokazala pri šmarnični pobožnosti in tudi ob nastopu pri

Kebru. Naše društvo se lepo razvija in vedno bolj napreduje, čeprav so vse mogoče delali nasprotniki izobrazbe. Lagali so okrog, da so se g. župnik izjavili, da mora društvo proč, da morajo pevci s kora. Lagali so, da je društvo pri D. M. v Polju zaprto, da so v Sostrem vse društvo razbili. Pa so prišli naš gospod župnik k nam in so s prižnice povedali, da so izobraževalna društva priporočali kot potrebna, koristna in dobra že rajni papež Leon XIII. in sedanji papež Pij X. in naš škof, ki so goreči apostolski pastir. Gospod župnik so tudi sami pristopili k društvu. Sedaj pa lahko vidijo naši neprijatelji, da smo s svojim župnikom, s svojo duhovščino, s škofom v trdni zvezi. — Pa pri nas tudi skrbimo, da bi se mladina izobraževala v pravem duhu. Pri nas ne učimo mladih fantov, naj polivajo in mažejo hiše s črnilom in tako delajo škodo in se pregrešijo zoper sedmo božjo zapoved. Pri nas ne učimo fantov, naj kradejo tuje blago, naj motijo cerkveno posest. Naših fantov ne tirajo k sodniji, državno pravdnitvo jih ne zasleduje zavoljo motenja vere, naši fantje so poštenji in g. župnik jih ne bodo tožili zavoljo motenja cerkvene posesti. Mislim, da Posavci in Šmarčani vse to dobro razumete. Posavci že čutite, da je tista sirovina, katera hoče vladati, zapeljala že precej ljudi v nesrečo. Sirovina, ki tirja ljudi državnemu pravdniku v roke, pač ni poklicana, da bi izobraževala naše Posavje. Ta sirovina naj enkrat že poneha. Kdor nima plank na očeh, bo izpregledal, da edino k. s. izobraževalno društvo je na pravem potu in skrbi za pravo izobrazbo mladine. Pristavim še to, da je g. Matija Dolničar izrekel, da je k. s. izobraževalno društvo dobro in potrebno.

Iz Vodice. Kat. slov. izobraževalno društvo v Vodicah je nedavno uprizorilo ljudsko igro »Tri sestre«. Igralo se je tako dobro, da se je morala igra drugo nedeljo ponoviti. 5. t. m. pa je društvo proizvajalo narodni igrokaz »Divji lovec«, ki se je zbog splošne želje tudi ponovil v nedeljo 12. t. m. Igralo se je tako dobro, da sem nehoti vprašal: »Odkod ste dobili tako izborne igralce.« In odlični možakar mi je odgovoril: »Hembrej, kaj jih bomo okoli iskali: tako seme pri nas doma raste.« Naravnost čudil sem se, da se zmore na kmetih kaj takega. Fant, dekle, ki prvič vidita oder, pa ti igrata, kakor bi se šli »mance loviti«. — Igrajo na farovških podeh. Le škoda, da nimajo svojih prostorov. Toda misel po lastnem domu je že vržena med ljudstvo. Upamo, da po žene kmalu korenine. Saj Vodičanje, ki imajo vse tako lepo urejeno v fari, gotovo ne bodo dolgo pogrešali »Doma« za obstoječa društva. In tak »Dom« bo objednem služil za ljudski oder. Iz vneme nekaterih vrlih faranov vodiških sklepam, da utegne še to leto stati tudi v Vodicah, kakor je po vseh sosednjih farah, »Dom«, kjer bodo mogli na lastnem odru še vse drugače poka-

zati izvrstni vodiški igralci svoje lepe zmožnosti. Da bi se to res kmalu zgodilo, v to pomagaj Bog! Očividec.

Iz Tržiča. Kat. izobraževalno društvo sv. Jožefa v Tržiču je doseglo, po čemur je ves čas svojega obstanka hrepelo: dobilo je dve prostorni dvorani v hiši hranilnice in posojilnice v Tržiču, kamor se bo preselilo 19. junija t. l. Spored za slovesno otvoritev je določil tako-le: Takoj po deseti sv. maši, kate re se udeleži društvo z zastavo, bo blagoslovljenje novih prostorov, nato govor, ob pol 1. uri pri Bastelju skupno kosilo za goste; popoldne ob pol štirih priredi ženski odsek ravnotam veselico s sledečim vspešnim: godba na lok, petje moškega in ženskega zbora, enodejanka »V službi gospe Sitne« in igra »Tri sestre«. Veselica bo minula tako zgodaj, da bodo gostje lahko odšli z večernim vlakom.

Loški potok. Predavanje. V društvu »Tabor« je govoril g. Slavko Ravnikar o živinoreji. Predavanje je bilo zanimivo in kaj zelo podučno. G. predavatelj je pokazal nekatere napake, ki se često opazujejo pri živinoreji, povedal je, kako iste odpraviti in sploh kazal na način izboljšanja živinoreje. V poljudni, razumljivi obliki je podal kaj lepih naukov in navodil za živinorejce in gospodinje. Da se naša dolina glede živinoreje izboljša, se je sklenilo ustanoviti živinorejsko in svinjerejsko zadrugo. Govoril je tudi župan g. Gregorič, ki je v daljšem govoru kazal veliko potrebo in pomen take zadruge za našo občino. Nenadni nalič je bil vzrok, da ni bila udeležba moških večja in pa tista komodnost, ko rajši črez ograjo visi in gleda hrvaške prašiče, kot da bi šel poslušati izkušene strokovnjaka, kako si pomagati, da boš prišel enkrat do boljših uspehov živinoreje in svinjereje. Drugi so zopet v svoji učenosti prepričani, da ne rabijo pouka v tem oziru, meneč, da je začetek in konec vse umne živinoreje v tem, da le jasli polno nalože. Le po dobrem temeljitem poduku se bomo tudi v tem oziru dvignili.

Z Unca. Po kratkem molku zopet nekaj iz naše prijazne dolinice. Slov. kat. izobraževalno društvo priredilo je dne 9. in 15. majnika dve predavanji. Dne 9. maja predaval je gosp. dr. Josip Mal o zvezdoznanstvu, kometi in planetih. Zanimivemu predavanju prisostvovalo je veliko poslušalcev. — Na binkoštno nedeljo je predaval pa gosp. državni poslanec Gostinčar. V jako poljudnem govoru razložil nam je o državnem zboru in o državljanskih pravicah. Poslušalci so z zanimanjem sledili izvajanjem gospoda državnega poslanca. Po končanem predavanju bil je razgovor o gospodarskih razmerah v našem kraju. Gospodoma se prav lepo zahvaljujemo, da sta se odzvala našemu vabilu. Gosp. državnega poslanca prosimo, da nas še večkrat obišče.

V Podragi smo imeli v majniku dve veselici. Na god Vnebohoda Gospodovega je uprizorila naša dekleška Ma-

rijina družba igró »Ljudmila«. Družbenice so častno rešile svoje vloge in udeležba je bila obilna. V nedeljo, 8. majnika pa je priredilo veselico naše izobraževalno društvo. Ob obilni udeležbi so društveniki in tluštvenice v splošno zadovoljnost proizvajali igre: »V ječi«, »Dve teti« in »Zamorec« in pevski zbor nam je zapel par ljubkih pesmic. Sedaj proučujemo igro »Tri sestre«. V majniku smo kupili tudi prostor za namestitev društvenega doma, in sicer okrog 130 klafter obsegajoč vrt. Mi gremo naprej, mi strelci.

Izobrazbi

KAJ PRAVI O ZAKONU NAŠA DRŽAVNA POSTAVA.

Zakon je razmerje med mošcem in ženo, v katero sta ta dva stopila, da bi živela drug z drugim, imela otroke, jih vzgojevala in si medsebojno pomagala v borbi življenja. To razmerje med mošcem in ženo, ki ga je Bog že v raju ustanovil med Adamom in Evo, pa ni imelo v vseh časih in pri vseh narodih sveta enako pravno veljavo. Pri poganskih narodih starega, pa tudi sedanjega veka se ne smatra žena za enakovredno družico možu, ampak skoro za njegovo deklo, ki jo ta lahko zapodi kadarkoli hoče. Šele krščanstvo je poplenilo to zakonsko razmerje s tem, da ga je proglasilo za nerazdružljivo, postavilo ženo za popolno enakovredno možu in dalo zakonu popolnoma verski značaj. Zakon je postal sakrament.

Katoliška cerkev si je kot prava naslednica Kristusovih nauk prilastila vso zakonodavno in izvrševavno oblast glede zakona, ki ga je proglasila za popolnoma versko zadevo. Polagoma si je cerkev zasnovala svoje postave, po katerih je uredila vsa vprašanja, tičeča se zakona in sličnih zadev. Po tem cerkvenem zakonskem pravu, ki so ga papeži in razni cerkveni zbori vedno izpopolnjevali, so se morali ravnati vsi katoličani.

Umevno je, da so se glede teh vprašanj vneli večkrat prepiri med Rimom in mogočnimi knezi drugih držav, ki se niso hoteli povsem podvreči cerkvenim zapovedim. Zgodovina nam poroča o več slučajih, ko so se ravno vsled spora v zakonskih zadevah začeli veliki verski prepiri, ki so se končali z vojskami in s tem, da so celi narodi odpadli od katoliške vere. To se je zgodilo v XVI. stoletju pod kraljem Henrikom VIII. na Angleškem, kateremu papež ni dovolil ločiti se od svoje žene in vzeti drugo. Pa tudi na Nemškem je bila nerazdružljivost zakona, od katere ni Cerkev niti za ped odstopila, trn v očesu samopašnim nemškimi velikašim, ki so takoj pograbil za nauk Lutrov, čim jim je ta dopuščal razdružiti zakon.

Tudi v Avstriji je postava glede zakona določevala Cerkev. Šele za časa

cesarja Jožefa II. (1780—1790) je prevzela postavodajno v teh zadevah država, ki jo je pa skušala prilagoditi cerkvenim postavam različnih ver. Sedaj veljajo v naši državi polovici glede zakona v vseh ozirom državne postave, to se pravi, zakoni avstrijskih državljanov so pred avstrijsko postavo veljavni, če odgovarjajo njenim predpisom, ne meneč se za cerkveno pravo. Le glede katoliških zakonov zahteva državna postava, da odgovarjajo ti obenem tudi glavnim določilom cerkvenega zakonskega prava.

Po avstrijskih postavah je zakon za katolike nerazdružljiva vez med mošcem in ženo, katero sta postavno sklenila, da hočeta skupaj živeti, imeti otroke, jih vzgajati in si biti drug drugemu v pomoč. Oba zakonca imata enake dolžnosti do izpolnjevanja zakonskih nalog, do medsebojne zvestobe in do dostojnega vedenja drug proti drugemu. Kdor prelomi zakonsko zvestobo, se kaznuje z zaporom do šest mesecev, žena pa še strožje. Istotako so kaznjive žalitve ali celo telesne poškodbe. Vsak zakonec sme zahtevati, da ga drugi brez tehtnega vzroka ne zapusti, ker če bi ga iz hudobije zapustil, sme žaljeni zahtevati, da ju mora sodišče ločiti.

Posebne pravice možev so, da je glava družine, tudi vodja hiše. Ženo mora svojemu premoženju in stanu primerno oskrbeti z vsem potrebnim in jo povsod zastopati, če ona to zahteva. Nasprotno dobi žena ime po možu in uživa tudi njegove stanovske pravice. Ona mora pri možu stanovati, ga v gospodarstvu in zaslužku po možnosti podpirati in njegove odredbe izvrševati. Žena ni dolžna možu slediti, če so ga za kazen izgnali iz dežele, ali če se je protipostavno izselil, na primer da bi ušel vojaški dolžnosti. Poleg tega upravlja mož tudi izključno ženino premoženje, ki ostane tudi v zakonu njena last. Mož je toliko časa upravitelj tega ženinega imetja, dokler ona ne ugovarja proti temu. Tudi je mož odgovoren samo za glavnico, ne pa tudi za dohodke tega premoženja.

Zakon je torej pri katoličanih nerazdružljiv. Razvezati ga more le smrt enega zakonca. Drugi zakonec, ki se hoče vnovič poročiti, mora dokazati, da je njegov prvi zakonec res mrtev. Splošno ni nikakih določil, po kolikem času se sme kdo drugič poročiti, le vdova, ako je noseča, se ne sme pred porodom vnovič omožiti; če se pa ne ve dobro, jeli noseča li ne, tedaj se sme šele po preteku šestih mesecev poročiti. Kaj pa v slučaju, če je en zakonec izginil in že dolgo let v njegovem domačem kraju ni nobenega sledu o njem, ter se niti ne ve, če je sploh še živ? Kaj sme drugi storiti?

Postava pravi, če bi bil dotični, ki je izginil brez sledu sedaj že osemdeset let star in se o njem že deset let nič več ne ve, kje da je, tedaj ga more sodišče proglasiti za mrtvega. Dalje se more tudi onega proglasiti za mrtvega, ne da bi se kaj oziralo na njegovo starost,

ako že trideset let ni nikakega sledu o njem. Če se pa o kom lahko dokaže, da je bil že v veliki smrtni nevarnosti, ga sodišče tudi že tedaj okliče za mrtvega, ako se potem tri leta ni nič vedlo o njem.

V tehle treh slučajih je dovoljeno naprositi ono sodišče, v čegar okraju ima zapuščen zakonec svoje bivališče, da stori vse potrebno. Ali vse okoliščine morajo biti take, da je vsak dvom o smrti pogrešanca izključen. Če sodišče na podlagi raziskovanj in dokazov proglasi prvi zakon za razdružen, se more ostali zakonec iznova poročiti. Kakor hitro pa bi se dokazalo, da pogrešani zakonec še živi, bi moralo sodišče samo od sebe proglasiti novi zakon neveljavnim.

Ali nerazdružljivost zakona ne velja samo tam, kjer sta bila za časa poroke oba zakonca katoličana, marveč tudi v slučaju, da je bil za časa poroke samo eden katoliške vere. Zakon ostane dalje nerazdružljiv, če bi tudi oba prestopila v kako drugo vero in se hotela razdružiti.

Pa tudi tedaj, ako ni bil za časa poroke nobeden katoliške vere, pozneje pa sta oba prestopila h katoličanom, je njuni zakon sedaj po državnih postavah nerazdružljiv. Če je pa samo eden po poroki postal katoličan, potem je ta zakon razdružljiv, ali samo za onega, ki je ostal nekatoličan. Drugi zakonec pa, ki se je pokatoličnil, se ne sme znova poročiti, tako dolgo ne, dokler je njegov prejšnji zakonski še živ.

Iz tega se vidi, da je zakon razdružljiv samo za onega, ki ni bil nikdar katoliške vere, ne za časa poroke, ne pozneje, ko se hoče razporočiti. Državljanska postava avstrijska dovoljuje torej onim avstrijskim državljanom, ki so na primer protestantje, pravoslavni, brezverci ali judje, razporoko, ker jim tudi njihova vera sama tega ne zabranjuje.

Kakor hitro se dva razdružita ali razporočita, je konec njihove prejšnje zakonske vezi, to je, vse pravice in dolžnosti, ki izvirajo iz zakona, so prenehale. Dosedanja zakonska smeta stopiti vsak zase v drug zakon, ker se ne smatrata več kot zakonca. Vseeno pa obdrži žena ime in stanovske pravice svojega prejšnjega moža, seveda tako dolgo, dokler se znova ne poroči.

Iz katerih vzrokov pa se smeta dva nekatoličana razporočiti? Postava pravi, da v tehle slučajih:

1. Če je bil kak zakonec obsojen zaradi zakonoloma.
2. Če je bil obsojen zaradi kakega hudodelstva v petletno ječo.
3. Če je kdo drugega zakonca iz hudobije zapustil, se pred njim skrival in se kljub javnemu pozivu sodišča, ni v teku enega leta vrnil.
4. Če je drugemu zakoncu stregel po življenju in zdravju.

(Konec prihodnjic.)

